GIÁO DỤC LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ TRONG THỜI ĐẠI CÁCH MẠNG CÔNG NGHIỆP 4.0 TẠI CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC

Hoàng Tuấn Anh
Khoa Lý luận Chính trị, Trường Đại học Công nghiệp Việt - Hung.

***Tóm tắt**: Bài viết đề cập đến những vấn đề cơ bản của giáo dục lý luận chính trị tại các trường đại học trong thời đại 4.0. Từ khái niệm và tác động của giáo dục 4.0 đến giáo dục lý luận chính trị, tác giả chỉ ra những vấn đề đặt ra và đề xuất một số khuyến nghị trong quá trình giảng dạy và học tập lý luận chính trị trong thời đại mới.*

***Từ khóa:** Giáo dục 4.0, Giáo dục lý luận chính trị, khái niệm, tác động, yêu cầu, giải pháp*

POLITICAL THEORY EDUCATION IN THE ERA OF THE FOURTH INDUSTRIAL REVOLUTION AT UNIVERSITIES

Hoang Tuan Anh
Faculty of Political Theory, Viet-Hung Industrial University

***Abstract:** This article addresses fundamental issues of political theory education at universities in the context of the Fourth Industrial Revolution. From the concept and impact of Education 4.0 on political theory education, the author identifies emerging challenges and proposes several recommendations for improving the teaching and learning of political theory in the new era.*

***Keywords:** Education 4.0, Political theory education, concept, impact, requirements, solutions*

Nhận bài: 20/02/2025 *Phản biện: 18/03/2025* *Duyệt đăng: 21/03/2025*

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Giáo dục trong thời đại 4.0 hay còn được biết đến là giáo dục thông minh đã và đang có ảnh hưởng trực tiếp, mạnh mẽ đến giáo dục đại học nói chung, giáo dục lý luận chính trị nói riêng để đáp ứng nhu cầu nhân lực chất lượng cao cho thị trường lao động mới. Trên cơ sở tận dụng thế mạnh của công nghệ thông tin nhiều cơ sở giáo dục đại học trên thế giới đã và đang đổi mới toàn diện và theo đó. Giáo dục 4.0 mô hình phù hợp với xu thế phát triển của thời đại. Vì thế, việc nhận diện những biểu hiện và tác động của giáo dục 4.0 đối với giáo dục lý luận chính trị để tiến hành đổi mới kịp thời, hiệu quả là vấn đề có tính cấp thiết hiện nay đối với các cơ sở đào tạo đại học ở nước ta hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1.Khái niệm và tác động của giáo dục 4.0 đến giáo dục lý luận chính trị

Giáo dục 4.0 được hiểu là giáo dục thông minh (Smart Education), là nền giáo dục có sự hỗ trợ rất nhiều của công nghệ, cung cấp cho người học chương trình học tập "mọi lúc, mọi nơi", phù hợp với nhiều đối tượng đào tạo khác nhau (khả năng thích nghi cao), cá nhân hóa nội dung đào tạo. Giáo dục thông minh có sự ứng dụng rộng rãi công nghệ trong mọi hoạt động đào tạo, nghiên cứu khoa học, công tác quản lý, phương pháp dạy học hiện đại...

Trong quá trình học tập, nhất là tự học, cần phải trang bị công cụ để mỗi sinh viên có thể tự trắc nghiệm kiến thức của mình thông qua việc giải quyết những bài tập, câu hỏi trắc nghiệm hay những vấn đề thực tiễn đặt ra. Trước những thông tin cần thiết cho sinh viên đang có sẵn ở khắp nơi (sách, bài báo, tạp chí, website...) thì thách thức đặt ra là làm sao để khai thác và sử dụng một cách hiệu quả những kênh thông tin này bằng các công cụ, phương tiện hiện đại hiện có.

2.2.Những yêu cầu đặt ra đối với giáo dục lý luận chính trị trong các trường đại học hiện nay

Phải củng cố niềm tin, giữ vững ổn định chính trị - tư tưởng, tăng cường định hướng dư luận xã hội trước những vấn đề mới nảy sinh.Trước sự tác động mạnh mẽ từ CMCN 4.0 đến mọi mặt của đời sống xã hội, rất nhiều vấn đề mới nảy sinh theo cả hướng tích cực lẫn tiêu cực, nhiều thành tựu khoa học công nghệ mới xuất hiện, nhiều ngành nghề mới ra đời trong chương trình đào tạo của các trường đại học,... nên rất dễ làm cho đội ngũ cán bộ, giảng viên và sinh viên đại học bị "choáng" trước sức mạnh của "công nghệ", dẫn đến hoang mang, dao động do bị nhiễu loạn thông tin trên không gian mạng thông qua các công cụ truyền thông, các mạng xã hội...; hoặc do tâm, hội chứng đám đông, tư tưởng chạy theo phong trào mà không cần quan tâm tìm hiểu rõ bản chất của nó ra sao, nguyên lý hoạt động của nó như thế nào, để từ đó xử lý hay có sự lựa chọn của riêng

mình cho phù hợp.

Góp phần xây dựng con người mới với những chuẩn mực đạo đức cách mạng phù hợp.Trong xã hội hiện đại, kinh tế phát triển, đời sống ngày một được nâng lên thì đạo đức của con người dường như lại lại càng ngày càng bị suy thoái, xuống cấp; niềm tin giữa con người với con người ngày càng giảm sút nghiêm trọng. Trước thực trạng đó, giáo dục lý luận chính trị với chức năng của mình cần phải tích cực góp phần xây dựng con người mới với những chuẩn mực đạo đức cách mạng phù hợp cho cả cán bộ, giảng viên và sinh viên. Trang bị thế giới quan, phương pháp luận khoa học, thúc đẩy đổi mới phương pháp dạy và học theo hướng tích cực, đẩy mạnh hoạt động tự nghiên cứu, gắn chặt đào tạo với nghiên cứu một cách hiệu quả. Trước tác động mạnh mẽ, đa chiều của giáo dục 4.0 đến hoạt động đào tạo của các trường đại học, ngoài việc củng cố thế giới quan, phương pháp luận khoa học cho sinh viên thì cũng rất cần có sự cập nhật, đổi mới kịp thời về phương pháp giáo dục lý luận chính trị đối với cả người dạy và người học để phát huy tính tích cực, chủ động của sinh viên, biến quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo. Bên cạnh đó, cần thúc đẩy hoạt động nghiên cứu khoa học bằng cách trang bị cho sinh viên phương pháp nghiên cứu và những công cụ cần thiết, tạo môi trường thuận lợi để họ có thể chủ động sáng tạo ra những tri thức mới, góp phần bổ sung, phát triển lý luận và nâng cao chất lượng, hiệu quả giáo dục lý luận chính trị cũng như đào tạo.

Phải cập nhật thường xuyên, kịp thời những thành tựu khoa học công nghệ nói chung, công nghệ thông tin nói riêng cho cán bộ, giảng viên lý luận chính trị và sinh viên để họ có đủ công cụ, phương tiện dạy và học một cách thông minh hơn. Cơ sở của Cách mạng công nghiệp 4.0 là sự kết hợp giữa hai thế giới thật - ảo thông qua hệ thống phần mềm tương ứng của các thiết bị công nghệ thông tin, kỹ thuật số và kết nối mạng, do vậy những kiến thức và kỹ năng về công nghệ thông tin, kỹ thuật số, ngôn ngữ giao tiếp với máy tính và ngoại ngữ có vai trò rất quan trọng đối với các cơ sở đào tạo đại học cũng như mỗi sinh viên - vì đây là những công cụ hiện đại hỗ trợ đắc lực cho hoạt động giáo dục, đào tạo nói chung, cũng như giáo dục lý luận chính trị nói riêng trong điều kiện toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế hiện nay. Do vậy, nhiệm vụ rất quan trọng của các cơ sở đào tạo đại học hiện nay là phải đào tạo, bồi dưỡng, cập nhật thường xuyên và kịp thời những kiến thức liên quan nêu trên cho đội ngũ cán bộ, giảng viên lý luận chính trị và cho lực lượng sinh viên để họ có đủ công cụ, phương tiện để có thể giảng dạy và học tập một cách thông minh trong môi trường Cách mạng công nghiệp 4.0.

2.3.Một số giải pháp đổi mới giáo dục lý luận chính trị trong các trường đại học

Từ những yêu cầu đặt ra đối với giáo dục lý luận chính trị trong các trường đại học dưới tác động của nền giáo dục 4.0, để có thể đổi mới hoạt động này trong thời gian tới, thiết nghĩ cần tập trung thực hiện tốt một số giải pháp mang tính đột phá sau:

*Về nội dung giáo dục lý luận chính trị:

Hiện nay thực hiện tách môn Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin trả lại thành ba môn học như trước (Triết học Mác - Lênin, Kinh tế chính trị Mác - Lênin, CNXH khoa học) là phù hợp với thực tiễn khách quan vì mặc dù đều chứa đựng những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, song vốn dĩ nó là ba môn học thuộc ba bộ môn khoa học khác nhau nên có đối tượng, nhiệm vụ, phương pháp nghiên cứu riêng. Tuy nhiên, trên tinh thần đổi mới, cần nghiên cứu kỹ về tính phù hợp của từng nguyên lý trong điều kiện thực tiễn Cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay. Mặt khác, trong từng môn học cụ thể nên điều chỉnh nội dung theo hướng vừa bảo đảm giữ được những vấn đề có tính nguyên lý của chủ nghĩa Mác - Lênin, vừa bổ sung thêm những vấn đề lý luận mới.

*Về chương trình giáo dục lý luận chính trị

Do tính khái quát hóa, trừu tượng hóa của triết học rất cao, nên hầu hết sinh viên đều thấy khó tiếp thu và hiểu được bản chất vấn đề khi học tập môn Triết học Mác - Lênin trong khi sinh viên mới bước vào trường đại học chưa có sự trải nghiệm thực tiễn nhiều, chưa có phương pháp học tập khoa học. Do vậy, để bảo đảm tính lôgíc trong quy luật nhận thức "từ trực quan sinh động đến tư duy trừu tượng" của sinh viên, trong thiết kế nội dung, xây dựng chương trình giáo dục lý luận chính trị nên bố trí cho sinh viên học những môn có tính thực tiễn cao, tính lý luận thấp trước, sau đó dần dần giảm tính thực tiễn và tăng tính lý luận ở những môn học sau sẽ hiệu quả hơn.

*Về phương pháp giáo dục lý luận chính trị

Đây là vấn đề rất quan trọng đối với sinh viên trong quá trình học tập và nghiên cứu, song thực tế hiện nay đa số sinh viên các trường (nhất là

sinh viên năm đầu) vẫn chưa đáp ứng được yêu cầu về phương pháp học tập, nghiên cứu ở bậc đại học, cao đẳng. Trong khi đó, trong chương trình đào tạo nói chung, chương trình giáo dục lý luận chính trị nói riêng của các nhà trường thì nội dung này mới chỉ lồng ghép vào phần mở đầu của mỗi môn học, bài học chứ hầu như chưa bố trí đưa vào chương trình đào tạo chính. Do vậy, để bảo đảm trang bị cho sinh viên phương pháp học tập, nghiên cứu khoa học phù hợp, nhằm phát huy tính tích cực, chủ động, nâng cao khả năng tự học, tự nghiên cứu của sinh viên trong môi trường giáo dục 4.0 thì nên đưa môn học "Phương pháp học tập và nghiên cứu khoa học" vào chương trình giáo dục lý luận chính trị và thực hiện ở ngay học kỳ đầu tiên của chương trình đào tạo đại học, cao đẳng.

*Về hình thức thi đánh giá kết quả giáo dục lý luận chính trị

Theo nguyên tắc thi thế nào sẽ học thế nấy, hơn nữa chất lượng và hiệu quả giáo dục lý luận chính trị thường được thể hiện qua kết quả thi của từng học phần, tín chỉ. Nếu như trước đây việc tổ chức thi chủ yếu để đánh giá kiến thức mà học viên, sinh viên thu được, thì ngày nay các kỹ năng cần thiết để sinh viên tốt nghiệp có thể hoàn thành nhiệm vụ theo chuyên môn được đào tạo chính là vấn đề cần được quan tâm và chú trọng để tạo ra đột phá nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động giáo duc lý luận chính trị. Để đánh giá kiến thức và kỹ năng về giáo dục lý luận chính trị của sinh viên một cách toàn diện, cần chuyển đổi hình thức thi từ tự luận sang trắc nghiệm khách quan hoặc kết hợp trắc nghiệm với tự luận thông qua việc sử dụng các phần mềm ứng dụng CNTT, hệ thống máy tính kết nối mạng LAN hoặc internet, các phòng thi bằng máy vi tính... Nói cách khác là phải đặt hoạt động thi, đánh giá trong môi trường CNTT triệt để nhất để phục vụ việc thi, đánh giá kết quả GDLLCT một cách khách quan, chính xác, nhanh chóng, thuận tiện nhất.

*Về bảo đảm cơ sở vật chất phục vụ giáo dục lý luận chính trị

Cách mạng công nghiệp 4.0 đang đặt ra những yêu cầu rất cao đối với nguồn nhân lực, trong đó sinh viên các trường đại học, cao đẳng là lực lượng chủ yếu để bổ sung cho nguồn lực này. Trong khi đó, môi trường đại học thông minh chính là nơi học tập, nghiên cứu, thử nghiệm của nguồn nhân lực chất lượng cao, mà với môi trường đại học thông minh thì công nghệ thông tin là yếu tố cốt lõi, cơ bản nhất. Do vậy, để có thể ứng dụng công nghệ thông tin vào hoạt động giáo dục lý luận chính trị một cách hiệu quả, bảo đảm sự tương tác, trao đổi thông tin giữa giảng viên - giảng viên, giữa giảng viên – sinh viên, giữa sinh viên – sinh viên được thường xuyên, đầy đủ, kịp thời và bảo đảm tổ chức triển khai hoạt động giáo dục lý luận chính trị được thông suốt thì mỗi nhà trường nên kịp thời đầu tư, xây dựng hệ thống hạ tầng CNTT (internet, wifi, thiết bị phần cứng, camera, cảm biến...) cho phù hợp, hiện đại, đồng bộ để có thể kết nối vạn vật, dạy - học online, hội thảo trực tuyến... trước hết trong từng khoa, từng trường. Đồng thời, nên thường xuyên tổ chức đào tạo, hướng dẫn, tập huấn về kỹ năng quản lý, khai thác, sử dụng các trang thiết bị CNTT, nhất là công tác bảo đảm an toàn thông tin, an ninh mạng, cũng như cập nhật những công nghệ mới cho cán bộ, giảng viên, sinh viên để họ không bị "tụt hậu" trong cuộc đua KHCN hiện nay.

III. KẾT LUẬN

Như vậy, nền giáo dục 4.0 đã và đang tác động mạnh mẽ đến môi trường đại học, nó đặt ra những yêu cầu mới cho giáo dục lý luận chính trị trong các trường đại học (với chức năng định hướng tư tưởng - chính trị, hướng nghiệp, củng cố đạo đức cách mạng cho cán bộ, giảng viên, nhất là sinh viên...) nhằm góp phần xây dựng ý thức chính trị, trách nhiệm công dân, bản lĩnh dân chủ, kỹ năng cần thiết cho mỗi sinh viên, giúp họ hoàn thiện nhân cách để trở thành những chủ nhân của đất nước, những "công dân toàn cầu" trong tương lai không xa.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Ngô Vũ Thu Hằng: "Giáo dục dựa vào bối cảnh: Một cách tiếp cận giáo dục tiên tiến", Tạp chí Khoa học - Đại học Quốc gia Hà Nội, Số 3-2016.

Đàm Quang Minh - Phạm Hiệp: "Cách mạng công nghiệp 4.0 và nguy cơ "thua trắng" của đại học truyền thống", Báo Tuổi trẻ điện tử, ngày 7-9-2016.

Học viện Kỹ thuật quân sự: Đại học thông minh, Chuyên san số ra tháng 8-2018.

Ngô Xuân Lịch: "Xây dựng nhà trường thông minh, nâng cao chất lượng đào tạo cán bộ quân đội trước tác động từ cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ 4", Báo Quân đội nhân dân, số 20700, ngày 19- 11-2018.